

УДК 658.589

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-12\(24\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-12(24)-06)

БОЖАНОВА ОЛЕНА

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри управління фінансами,
облікової аналітики та моніторингу бізнесу
навчально-наукового інституту
Промислових і бізнес технологій
Український державний університет
науки і технологій
м. Дніпро, Україна

ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0003-2927-7356>

ЮХМАН ЯРИНА

кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний Університет «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна

ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0003-3535-731X>

КОВАЛЬОВ ВАЛЕРІЙ

доктор економічних наук, професор, професор
кафедри економіки підприємств та менеджменту,
Навчально-науковий професійно-педагогічний
інститут Української інженерно-педагогічної
академії, м. Бахмут, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6731-4192>

**СТАТИКА І ДИНАМІКА ЕТАЛОННОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: СИСТЕМНО-ПРОЦЕСНА ОСНОВА**

Анотація. Сьогодні швидко змінюється оточуюче середовище, в якому працюють вітчизняні промислові підприємства, і традиційні методи управління підприємством не достатньо ефективні. Промислові підприємства функціонують в умовах зростаючої невизначеності й динамічності зовнішнього середовища. У зв'язку з цим управління розвитком є важливою умовою ефективної діяльності підприємств. Тому одним з актуальних питань економічних досліджень є пошук

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Божанова О., Юхман Я., Ковальов В.

шляхів забезпечення відповідного новим умовам господарювання процесу управління розвитком вітчизняних промислових підприємств.

Метою дослідження є визначення сутності понять «статичний і динамічний стан промислового підприємства», «управління розвитком промислового підприємства», «еталонне управління розвитком промислового підприємства» та визначення принципів еталонного управління розвитком підприємства. Для досягнення поставленої мети в даній роботі розглянуто проблематику управління розвитком промислового підприємства. Розкрито сутність понять «статичний і динамічний стан» промислового підприємства. На підставі дослідження запропоновано власне визначення поняття «управління розвитком» та «еталонне управління розвитком» промислових підприємств. На підставі здійсненого аналізу літературних джерел обґрунтовано принципи еталонного управління розвитком підприємства, до яких віднесено: науковість, комплексність, координованість, оперативність, гнучкість, стратегічна орієнтація. Доведено, що розвиток підприємства має носити незворотній характер, в протилежному випадку підприємство зіткнеться з негативним явищем – кризою, і не зможе її подолати, а процес управління розвитком підприємства в таких ситуаціях має підлягати постійному корегуванню. Тому система управління розвитком підприємства повинна бути поетапною.

Ключові слова: статичний стан промислового підприємства, динамічний стан промислового підприємства, розвиток підприємства, управління розвитком підприємства, еталонне управління розвитком підприємства.

Вступ. Сучасні економічні умови, що характеризуються динамічним розвитком економіки, загостренням конкуренції, зумовлюють об'єктивну потребу пошуку нових інструментів і методів підвищення результативності діяльності промислових підприємств. Тому великого значення набуває потреба підприємств у ефективному розвитку, що базується на обґрунтованих управлінських рішеннях і функціональних технологіях управління, які б вирізнялися результативністю, гнучкістю, інноваційністю, а також мали короткостроковий і довгостроковий характер. Отже, підвищується актуальність глибокого наукового дослідження теоретичних, методичних і прикладних аспектів еталонного управління розвитком промислових підприємств. Враховуючи складність завдань еталонного управління

розвитком промислового підприємства як процесу цілеспрямованих якісних перетворень, що визначають позитивну статичну і динамічну показників його діяльності, виникає потреба у розробці та використанні науково обґрунтованих сучасних принципів управління розвитком промислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «статика» і «динаміка» щодо економічного стану підприємства були досліджені класиками економічної теорії: Й. Тюнен, Ж.-Б. Сей, Л. Вальрас, К. Менгер, А. Сміт, Дж. Ст. Мілль, К. Маркс і до середини ХХ століття продовжували розвивати в своїх наукових працях Дж. Б. Кларк, В. Парето, Й. Шумпетер, Ф. Найт, І. Кірцнер, Е. Домар, Р. Солоу, Дж. Мід, Г. О. Фельдман, Дж. М. Кейнс, які досліджували питання економічної рівноваги. Проблеми управління розвитком підприємств досліджували такі науковці як Пакулін С.Л., Жилінська Л. О., Касьянова Н. В., Шандова Н. В., Щеглова О. Ю. та ін.

Віддаючи належне науковій та практичній значущості праць згаданих учених, необхідно зазначити, що у вітчизняній і зарубіжній літературі дотепер не знайшли належного відображення питання щодо еталонного управління розвитком промислових підприємств.

Метою статті є обґрунтування доцільності статичного і динамічного станів управління розвитком промислових підприємств на системно-процесній основі для досягнення еталонів управлінських процесів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз індексів промислової продукції в Україні з 2011-2021 рр. (рис. 1) показує, що розвиток галузі здійснюється нерівномірно і протягом періоду, що досліджується, спостерігається падіння випуску продукції.

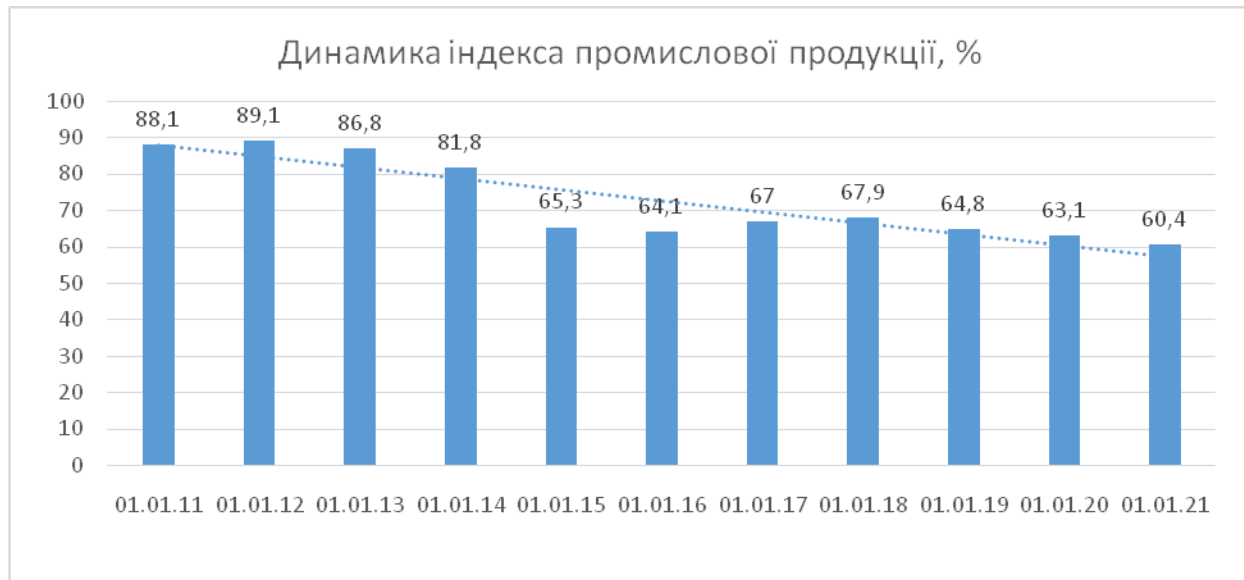


Рис. 1 – Динаміка індексу промислової продукції, 2011–2021 рр.

Для стабілізації діяльності промисловості України необхідним є перманентне вдосконалення управлінських процесів. Для цього доцільно уточнити сутність понять за логічним ланцюгом: «статика», «динаміка», «управління розвитком промислового підприємства», «еталонне управління розвитком промислових підприємств».

Світова економіка, економіка будь-якої країни, економіка промислового підприємства є системою із складними зв'язками і взаємодією. Промислове підприємство є окремо взятим суб'єктом господарської діяльності і є самостійним елементом економічних взаємовідносин. Для управлінців необхідним є розуміння функціонування цієї системи та напрямки її розвитку.

Розвиток промислового підприємства пов'язано з певною кількістю різноманітних економічних процесів. Управління розвитком промислового підприємства має спиратися на розуміння та вміле використання закономірностей

її функціонування та динаміки. Розвиток промислового підприємства може розглядатися у трьох розрізах – з погляду статичної, динамічної та генетичної.

Статика розкриває структуру розвитку промислового підприємства, взаємодію між окремими його складовими елементами за умов порівняно плавного, еволюційного розвитку.

Динаміка показує якісні зміни розвитку промислового підприємства при переході від фази до фази економічного циклу чи зміні циклів.

Генетика досліджує причини та наслідки якісних змін в розвитку промислових підприємств, механізми спадковості, мінливості та відбору у цій галузі промисловості.

Такі поняття як «статика» і «динаміка» останнім часом знов широко використовуються для характеристики наявного економічного стану промислового підприємства і запозичені із механіки. Вперше дані поняття стосовно економічного стану були досліджені наприкінці XIX століття такими класиками економічної теорії як Й. Тюнен, Ж.-Б. Сей, Л. Вальрас, К. Менгер, А. Сміт, Дж. Ст. Мілль, К. Маркс і до середини XX століття продовжували розвивати в своїх наукових працях Дж. Б. Кларк, В. Парето, Й. Шумпетер, Ф. Найт, І. Кірцнер, Е. Домар, Р. Солоу, Дж. Мід, Г. О. Фельдман, Дж. М. Кейнс, які досліджували питання економічної рівноваги.

Досліджуючи розвиток економічної системи Кларк розробив вчення про статику та динаміку. Під статикою він розумів умови, а саме: наявність обсягів виробництва, відсутність технічного прогресу, планування вільної конкуренції, фіксованість потреб у споживчих товарах, відсутність переміщення праці і капіталу між сферами виробництва, які є необхідними для встановлення рівноваги ринкової економічної системи. Він вважав, що при невиконанні однієї з вищенаведених умов порушується рівновага і економіка переходить до стану

економічної динаміки. За умов статичної рівноваги підприємець отримує нормальний прибуток, оскільки виконує функцію організатора виробництва. А за умов динамічної рівноваги він отримує підприємницький дохід, через те, що є новатором, розвиває технічний прогрес, прагне до зменшення витрат виробництва та обігу і отримує за це додатковий прибуток. При цьому економічна статика в будь-який момент може перетворитись під дією технічного прогресу, який деформує механізм дії закону граничної продуктивності ресурсів, в економічну динаміку [1].

Першим, хто розмежував статичну та динамічну рівноваги, був Л. Вальрас. За визначенням вченого, статична рівновага – «це фіксована рівновага, яка відповідає заданим вихідним умовам», а динамічна – «це рухома рівновага, яка досягається знову після постійного її порушення внаслідок зміни вихідних умов» [2].

Сучасні науковці також досліджують не тільки економічну рівновагу, але і приділяють особливу увагу фінансовій рівновазі промислового підприємства. Так Гудзь Т.П., досліджуючи фінансову рівновагу, розглядає статичну рівновагу як піковий поріг на шляху висхідної фази циклу розвитку системи, за яким слідує спадна хвиля. Іншими словами, статична рівновага є переломною точкою в процесі циклічної життєдіяльності системи. Втім, у статичному стані система не розвивається. Економічною наукою можливість розвитку системи пов'язується зі станом динамічної рівноваги, який визначається закономірностями ентропійного балансу [3].

Діяльність промислового підприємства визначається етапами життєвого циклу підприємства. Проблематику життєвого циклу підприємства вивчали чимало науковців. Дана проблематика і на сьогодні заслуговує великої уваги з боку учених. Варто зазначити, що кожен автор, який досліджував чи досліджує

теорію життєвого циклу підприємства, дещо по своєму трактує об'єкт дослідження. Тому для означення поняття «життєвий цикл підприємства» та конкретизації розуміння зазначеної категорії було розглянуто підходи різних авторів до визначення сутності поняття «життєвий цикл підприємства (організації)». Так А. М. Штангрет, О. І. Копилюк [4], Л. О. Лігоненко розуміють життєвий цикл, як сукупність стадій, які проходить підприємство в перебігу своєї життєдіяльності від створення до ліквідації, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, досягнутими результатами функціонування [5]. І. А. Бланк вважає, що життєвий цикл – загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджерів, з принципово новою продукцією, технологією тощо) [6].

І. І. Мазур, В. Д. Шапіро, Н. Г. Ольдерогге розглядають життєвий цикл як об'єктивну реальність, але відродження організації потребує суб'єктивних дій управлінського персоналу [7]. Н. В. Родіонова зазначає, що життєвий цикл – певні закономірності в розвитку будь-якого підприємства, які можуть відрізнятися швидкістю перебігу та амплітудою рівня розвитку [8]. Б. З. Мільнер досліджує життєвий цикл як передбачувані зміни з визначеною протягом часу послідовністю станів [9]. С. В. Корягіна вивчає життєвий цикл як сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності й напрями діяльності можуть принципово змінюватися [10].

Статичний і динамічний стан промислового підприємства визначається етапами життєвого циклу діяльності підприємства [11]. Статичний стан діяльності промислового підприємства це урівноважений (збалансований) стан підприємства,

що не залежить від негативних, або позитивних зовнішніх факторів впливу на його діяльність. Такий стан підприємства має незмінні показники його діяльності протягом певного часу, а управлінці не бажають проводити зміни і задовольняються досягнутим результатом. Проте таке підприємство не зможе постійно знаходитися у такому стані, оскільки сучасні економічні умови характеризуються агресивною конкретністю.

Динамічний стан діяльності підприємства притомний для підприємств, що розвиваються, а управлінці бажають та виконують певні дії для нарощування випуску продукції, освоєння нових видів продукції, нових технологій, освоєють нові ринки задля збільшення прибутку, прагнучі до стану стійкої рівноваги.

Промислове підприємство є елементом економічної системи макrorівня і одночасно є цілісною економічною системою мікрорівня, але тільки в тому випадку, коли досліджується як відокремлена економічна система з точки зору сукупності підсистем, що знаходяться в безперервній взаємодії одна з одною. Автори погоджуються з думкою Пакулін С.Л., «що необхідно підходити до підприємства як до складного утворення, розглядаючи його з погляду системного підходу» [12].

Із позиції системного підходу промислове підприємство залучене в три базові процеси – отримання ресурсів (трудові ресурси, фінансові ресурси, матеріальні ресурси, нематеріальні ресурси, інформаційні ресурси та ін.), виробництво продукції, збут виробленої продукції, які характерні для будь-якої системи.

Використання теорії систем в управлінні стало поштовхом до формування системного підходу як методу пізнання, способу мислення відносно підприємства.

Згідно з цим підходом, усі елементи управлінської діяльності (завдання, функції, методи тощо) пов'язані та впливають один на одного.

Системний підхід дозволяє дослідити функціонування, розвиток, структуру цілого (об'єкта), встановити властивості його частин (елементів), простежити взаємодії і взаємозв'язки між ними. Відповідно до системного підходу ефективність цілого залежить від ефективності усіх його частин, а не окремих частин із найліпшою ефективністю. Системний підхід розглядає підприємство як відкриту систему, на діяльність якої впливає безліч різноманітних факторів, урахування яких у процесі управління діяльністю є запорукою успішної реалізації довгострокових цілей і завдань підприємства[13].

Поряд із системним підходом до управління промисловим підприємством важлива роль відводиться процесному підходу, згідно якого управління розглядається як сума взаємопов'язаних основних процесів підприємства, які, в свою чергу, є основними функціями менеджменту, а саме: планування, організація, мотивація, контроль; і процеси, які їх об'єднують – процеси прийняття управлінських рішень і комунікативні процеси. Процесний підхід до управління промисловим підприємством зосереджується на важливих процесах (отримання ресурсів, виробництво продукції та її збут), у функціональному розрізі, на процесах, що підвищує ефективність управління фінансово-господарською діяльністю [13].

Сутність поняття «управління розвитком підприємства» розглядається у працях багатьох учених (табл. 1).

Таким чином, під управлінням розвитком промислового підприємства доцільно розуміти процес систематичних, планомірних і цілеспрямованих змін, що відбуваються раціонально, ініціативно і водночас ризиково, поєднуючи продукування креативних та раціональних управлінських рішень за видами

діяльності підприємства задля досягнення цілей його розвитку і максимізації його вартості в стратегічній перспективі з подальшим корегуванням процесу реалізації стратегії співвідносно змінам впливу ендогенного та екзогенного середовища.

Таблиця 1

Визначення сутності поняття «управління розвитком підприємства»

Автор	Визначення
Л. Жилінська [14]	«управління розвитком направлено на забезпечення максимально ефективної реалізації заходів щодо підвищення рівня розвитку підприємства»
Н. Касьянова [15]	«під управлінням розвитком підприємства розуміє процес підтримки або зміни еволюційного вектора розвитку на революційний для досягнення глобальної цілі існування промислового підприємства, де вирішуються завдання, а саме: усунення диспропорцій при відхиленнях від запланованої поведінки системи та створення протиріч як джерела її подальшого розвитку»
Н. Шандова [16]	«під системою управління сталим розвитком машинобудівного підприємства розуміє організаційно-економічні й управлінські відносини у виробничо-господарській системі, що виникають із приводу досягнення динамічної рівноваги між параметрами конкурентного зовнішнього середовища й внутрішнього середовища підприємства»
Т. Бурмака [17]	управління розвитком підприємства – це особлива взаємодія взаємозалежних інноваційних процесів та процесів функціонування, які реалізуються в межах виділених у складі промислового підприємства структурно-функціональної та виробничо-економічної підсистем, потребують спеціального механізму управління і призводять до підвищення рівнів організованості й конкурентоспроможності підприємства.
О. Щеглова О. Судакова І. Каширнікова [18]	Під управлінням розвитком пропонується розуміти систематичний, планомірний і цілеспрямований вплив на працівників, ресурси підприємства з метою підвищення рівнів організованості й конкурентоспроможності промислового підприємства за допомогою необхідних і достатніх способів впливу.
О. Раєвнева [20]	Управлінням розвитком промислового підприємства це процес зміни руху підприємства у позитивному напрямі, що виникає під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища, задля виконання його місії та досягнення стратегічних цілей підвищення рівня розвитку (збалансований, сталий тощо) за усіма сферами діяльності (економічна, соціальна, екологічна й ін.).

** складено за джерелами [14-20]

Науковцями мало приділено уваги розгляду питання еталонного управління розвитком промислових підприємств. Редакція Закону України «Про метрологію

та метрологічну діяльність», що набрала чинності з 1 січня 2016 року, дає таке визначення поняття «еталон» – це реалізація визначення даної величини із встановленим значенням величини та пов'язаною з ним невизначеністю вимірювання, що використовується як основа для порівняння.

В стратегічному менеджменті виділено еталонні стратегії розвитку підприємства, які поділяють на чотири основні типи: стратегія концентрованого росту, стратегія інтегрованого росту, стратегія диверсифікованого росту, стратегія скорочення. Кожен із наведених типів, в свою чергу, ділиться на кілька підтипів. Еталонне управління розвитком промислових підприємства доцільно застосовувати системно за всіма видами його діяльності з дотриманням ознак систематичності, планомірності і цілеспрямованості.

Основними завданнями під час управління розвитком підприємства є узгодження цілей підприємства та усунення протиріч. Необхідними умовами розвитку підприємства є зміни, економічне зростання та вдосконалення. Тобто, якщо відбуваються лише зміни, у результаті яких не відбулося зростання, то й удосконалення та розвиток не мали місця. Якщо відбулося економічне зростання без змін – розвиток та вдосконалення також не відбулися [14].

Розвиток підприємства має носити незворотній характер, в протилежному випадку підприємство зіткнеться з негативним явищем – кризою і не зможе її подолати. Автори погоджуються з думкою Коваленко Н. В., що під час розвитку підприємства нерідко виникають очікувані та неочікувані ризикові ситуації (втрата платоспроможності, ринків збуту, погіршення ділової репутації та ін.). Процес управління розвитком підприємства в таких ситуаціях ґрунтується на перегляді його цілей, аналізі стану (так зване коригування) [21]. Тому система управління розвитком підприємства повинна бути поетапною. Еталонне управління розвитком підприємства можливе тільки за умов дотримання певних

принципів управління. Принципи управління – це певні правила, норми, орієнтири, прийняті з метою досягнення цілей, які є важливими для підприємства. На підставі здійсненого аналізу літературних джерел [5-21] пропонуємо до принципів еталонного управління розвитком підприємства віднести такі:

– науковість – використання наукових підходів при створенні системи управління розвитком підприємства;

– комплексність – забезпечення системного вирішення питань розвитку підприємства, із залученням усіх суб'єктів, активів та інтересів підприємства та інтегрованості механізму забезпечення еталонного розвитку підприємства у загальну систему управління підприємства;

– координованість – передбачає взаємодію всіх зацікавлених підрозділів і служб, сторонніх спеціалізованих організацій в області управління розвитком підприємства, координацію їх зусиль для досягнення поставленої мети та узгодженість управлінських рішень при забезпеченні розвитку підприємства;

– оперативність – своєчасність реагування на виникнення ризиків та загроз та прийняття попереджувальних управлінських рішень на основі аналізу і прогнозування;

– гнучкість – оперативне пристосування до динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовища та узгодженість управлінських рішень при забезпеченні розвитку підприємства;

– стратегічна орієнтація – орієнтованість стратегії забезпечення розвитку підприємства на стратегію підприємства щодо зростання його вартості.

Висновки. Промислові підприємства одні із перших пристосувались до ринкових умов, змогли подолати наслідки кризи 1990-х рр., 2008 р. і досягти позитивних результатів. Протягом останніх 30-ти років відбулись значні

структурні перетворення та зміна форм власності. Проте проблема забезпечення розвитку промислових підприємств визначається як найважливіше завдання управлінців. Дослідження показали, що певний статичний стан промислового підприємства утримується нетривалий період і більшу увагу необхідно приділяти динамічному стану. Перспективами подальший наукових досліджень є вивчення, розроблення та впровадження в діяльність промислових підприємств ефективних методів управління розвитком підприємств.

Використана література

1. Історія політичних та економічних вчень [Текст] : навч. посіб. / Л. С. Любохинець, В. М. Шавкун, Л. М. Бабич ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Хмельниц. нац. ун-т. - К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 293 с.
2. Вальрас Л. Элементы чистой политической экономии / пер. И. Егорова, А. Беянина. – М.: Изограф, 2000. – 448 с.
3. Гудзь Т. П. Діагностика статичної та динамічної фінансової рівноваги підприємства // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова.– Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – № 1 (62). – С. 180-186.
4. Штангрет А. М., Копилук О. І. Антикризове управління підприємством : навч. посібник / А. М. Штангрет, О. І. Копилук. – К. : Знання, 2007. – 335 с.
5. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К. : КНЕУ, 2001 – 580 с.
6. Бланк И. А. Управление активами. – К. : НикаЦентр, 2000. – 720 с.
7. Мазур И. И., Шапиро В. Д., Ольдерогге Н. Г. Эффективный менеджмент : учеб. пособие для вузов / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогге. – М. : Высш. шк., 2003. – 355 с.
8. Родионова Н. В. Антикризисный менеджмент : учеб. пособие для вузов / Н. В. Родионова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.
9. Мильнер Б. З. Теория организации : учебник / Б. З. Мильнер. – 3-е изд., перераб., доп. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 558 с.

10. Корягіна С. В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. – 21 с.
11. Жуковська Л. Е. Теорія організацій: навч. посіб. / Жуковська Л. Е., Борисевич Є. Г., Стрельчук Є. М. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011.
12. Пакулін С. Л. Управління сталим розвитком сучасного підприємства. Траєкторія науки. 2016. № 3(8). URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/upravlinnya-stalim-rozvitkom-suchasnogopidpriemstva>.
13. Харченко В. А. Системний підхід до стратегічного управління підприємством / В. А. Харченко // Економічний вісник Донбасу, № 1 (31), 2013. – с. 157.
14. Жилінська Л. О. Управління розвитком машинобудівних підприємств на стратегічну перспективу : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2016. 436 с.
15. Касьянова Н. В. Управління розвитком підприємства на основі кумулятивного підходу: концепція, моделі та методи : монографія. Донецьк : СПД Купріянов В. С., 2011. 374 с.
16. Шандова Н. В. Управління стійким розвитком підприємств машинобудування: методологічні підходи : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2015. 40 с.
17. Бурмака Т. Управління розвитком будівельних підприємств в умовах конкурентного середовища / дис. ... канд. ек. наук: 08.00.04. Харків, 2010. 215 с.
18. Щеглова О. Ю. Управління розвитком та функціонуванням виробничо-економічної системи промислових підприємств у сучасних економічних умовах / О.Ю. Щеглова, О.І. Судакова, І.О. Каширнікова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 19, частина 3. 2018с. – с. 146.
19. Ястремська О. М. Управління розвитком підприємств: уточнення теоретичних положень / О.М. Ястремська, О. О. Ястремська // Проблеми економіки № 1(43), 2020. С. 214.
20. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2006. 496 с.
21. Коваленко Н. В. Система управління розвитком підприємства та її складники / Н. В. Коваленко // Проблеми системного підходу в економіці. Випуск № 4(72), 2019 р. – с.98.

References

1. Istoriia politychnykh ta ekonomichnykh vchen [Tekst] : navch. posib. / L. S. Liubokhynets, V. M. Shavkun, L. M. Babych ; M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Khmelnyts. nats. un-t. - K. : Tsentr uchb. l-ry, 2013. – 293 s.
2. Valras L. Elementy chistoy politicheskoy ekonomii / per. I. Yegorova, A. Belyanina. – M.: Izograf, 2000. – 448 s.
3. Hudz T. P. Diahnostyka statychnoi ta dynamichnoi finansovoi rivnovahy pidpriumstva // Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats; za red. M. I. Zvieriakova.– Odesa: Odeskyi natsionalnyi ekonomichniy universytet. – 2017. – № 1 (62). – S. 180-186.
4. Shtanhret A. M., Kopyliuk O. I. Antykryzove upravlinnia pidpriumstvom : navch. posibnyk / A. M. Shtanhret, O. I. Kopyliuk. – K. : Znannia, 2007. – 335 s.
5. Lihonenko L. O. Antykryzove upravlinnia pidpriumstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychni instrumentarii / L. O. Lihonenko. – K. : KNEU, 2001 – 580 s.
6. Blank I. A. Upravlenie aktivami. – K. : NikaTsentr, 2000. – 720 s.
7. Mazur I. I., Shapiro V. D., Olderogge N. G. Effektivnyy menedzhment : ucheb. posobie dlya vuzov / I. I. Mazur, V. D. Shapiro, N. G. Olderogge. – M. : Vyssh. shk., 2003. – 355 s.
8. Rodionova N. V. Antikrizisnyy menedzhment : ucheb. posobie dlya vuzov / N. V. Rodionova. – M. : YuNITI-DANA, 2001. – 223 s.
9. Milner B. Z. Teoriya organizatsii : uchebnyk / B. Z. Milner. – 3-e izd., pererab., dop. – M. : INFRA-M, 2002. – 558 s.
10. Koriahina S. V. Ekonomichna otsinka ta planuvannia zhyttievoho tsykladu rozvytku pidpriumstva : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk. – Lviv : Vyd-vo NU «Lvivska politekhnika», 2004. – 21 s.
11. Zhukovska L. E. Teoriia orhanizatsii: navch.posib. / Zhukovska L. E., Borysevych Ye. H., Strelchuk Ye. M. – Odesa: ONAZ im. O.S. Popova, 2011.
12. Pakulin S. L. Upravlinnia stalym rozvytkom suchasnoho pidpriumstva. Traiektoriia nauky. 2016. № 3(8). URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/upravlinnya-stalim-rozvitkom-suchasnogopidpriumstva>.
13. Kharchenko V. A. Systemnyi pidkhid do stratehichnoho upravlinnia pidpriumstvom / V. A. Kharchenko // Ekonomichniy visnyk Donbasu, №1 (31), 2013. – s. 157.
14. Zhylynska L. O. Upravlinnia rozvytkom mashynobudivnykh pidpriumstv na stratehichnu perspektyvu : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08. 00.04. Mariupol, 2016. 436 s.

15. Kasianova N. V. Upravlinnia rozvytkom pidpriumstva na osnovi kumuliatyvnoho pidkhodu: kontsepsiia, modeli ta metody : monohrafiia. Donetsk : SPD Kupriianov V. S., 2011. 374 s.
16. Shandova N. V. Upravlinnia stiikym rozvytkom pidpriumstv mashynobuduvannia: metodolohichni pidkhody : avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.04. Odesa, 2015. 40 s.
17. . Burmaka T. Upravlinnia rozvytkom budivelnykh pidpriumstv v umovakh konkurentnoho seredovyshcha / dys. ... kand. ek. nauk: 08.00.04. Kharkiv, 2010. 215 s.
18. Shchekhlova O. Yu. Upravlinnia rozvytkom ta funktsionuvanniam vyrobnycho-ekonomichnoi systemy promyslovykh pidpriumstv u suchasnykh ekonomichnykh umovakh / O.Iu. Shchekhlova, O.I. Sudakova, I.O. Kashyrynikova // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. Vypusk 19, chastyna 3. 2018s. – s. 146.
19. Iastremska O. M. Upravlinnia rozvytkom pidpriumstv: utochnennia teoretychnykh polozhen / O.M. Yastremska, O. O. Yastremska // Problemy ekonomiky № 1(43), 2020. S. 214.
20. Raievnjeva O.V. Upravlinnia rozvytkom pidpriumstva: metodolohiia, mekhanizmy, modeli : monohrafiia. Kharkiv : INZhEK, 2006. 496 s.
21. Kovalenko N. V. Systema upravlinnia rozvytkom pidpriumstva ta yii skladnyky / N. V. Kovalenko // Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi. Vypusk № 4(72), 2019 r. – s.98.

Елена Васильевна Божанова

кандидат экономических наук, доцент,
заведующая кафедрой управление финансами,
учетной аналитики и мониторинга бизнеса

Учебно-научного института промышленных и бизнес технологий
Украинский государственный университет науки и технологий
г. Днепр, Украина

Юрман Ярина Васильевна

кандидат экономических наук,
старший преподаватель кафедры экономики предприятия и инвестиций
Национальный Университет «Львовская политехника»
г. Львов, Украина

Ковалев Валерий Николаевич

доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики
предприятий и менеджмента, Учебно-научный профессионально-педагогический
институт Украинской инженерно-педагогической академии, г. Бахмут, Украина

СТАТИКА И ДИНАМИКА ЭТАЛОННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: СИСТЕМНО-ПРОЦЕССНАЯ ОСНОВА

Аннотация. Сегодня быстро меняется окружающая среда, в которой работают отечественные промышленные предприятия, и традиционные методы управления предприятием недостаточно эффективны. Промышленные предприятия функционируют в условиях растущей неопределенности и динамичности внешней среды. В связи с этим управление развитием является важным условием эффективной деятельности предприятий. Одним из актуальных вопросов экономических исследований является поиск путей обеспечения, соответствующего новым условиям хозяйствования, процесса управления развитием отечественных промышленных предприятий.

Целью исследования является определение сущности понятий «статическое и динамическое состояние промышленного предприятия», «управление развитием промышленного предприятия», «эталонное управление развитием промышленного предприятия» и определение принципов эталонного управления развитием предприятия. Для достижения поставленных целей в данной работе рассмотрена проблематика управления развитием промышленного предприятия. Раскрыта сущность понятий статическое и динамическое состояние промышленного предприятия. На основании исследования авторами предложено собственное определение понятия «управление развитием промышленного предприятия» и «эталонное управление развитием промышленного предприятия». На основании проведенного анализа литературных источников предложены обоснованные принципы эталонного управления развитием предприятия, к которым отнесены: научность, комплексность, координированность, оперативность, упругость, стратегическая ориентация. В работе доказано, что развитие предприятия должно носить необратимый характер, в противном случае предприятие столкнется с негативным явлением – кризисом и не сможет его преодолеть, а процесс управления развитием предприятия в таких ситуациях должен постоянно корректироваться. Поэтому система управления развитием компании обязана быть поэтапной.

Ключевые слова: статическое состояние промышленного предприятия, динамическое состояние промышленного предприятия, развитие предприятия, управление развитием предприятия, эталонное управление развитием предприятия.

O. V. Bozhanova

Ph.D. in Economics, Associate Professor
Head of the Department of financial management,
Accounting analytics and business monitoring
Educational-scientific institute Industrial and business technologies
Ukrainian State University of science and technology, Dnipro, Ukraine

Y. V. Yukhman

Ph.D. in Economics, Senior Lecturer
Department of Business Economics and Investment
National University "Lviv Polytechnic", Lviv, Ukraine

V. M. Kovalyov

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business Economics and Management, Educational and Scientific Professional and Pedagogical Institute of the Ukrainian Academy of Engineering and Pedagogy, Bakhmut, Ukraine

STATICS AND DYNAMICS OF REFERENCE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE DEVELOPMENT: SYSTEM-PROCESS BASIS

Abstract. Today the environment in which domestic industrial enterprises operate is changing rapidly and traditional methods of enterprise management are not effective enough. Industrial enterprises operate in an environment of increasing uncertainty and dynamism of the external environment. In this regard, the management of its development is an important condition for the effective operation of enterprises. Therefore, one of the current issues of economic research is the search for ways to ensure the process of development management of domestic industrial enterprises in accordance with the new conditions of economic management.

The purpose of the study is to define the essence of the concepts of "static and dynamic state of the industrial enterprise", "development management of the industrial enterprise", "benchmark development management of the industrial enterprise" and to determine the principles of benchmark development management of the enterprise. To achieve the objectives of this paper considered the problems of development management of the industrial enterprise. The essence of the concepts of static and dynamic state of the industrial enterprise was exposed. On the basis of the study the authors proposed the proper definition of the concept of "development management of industrial enterprise" and "benchmark management of industrial enterprise development". On the basis of the analysis of literary sources the principles of

benchmark management of enterprise development were proposed to which are attributed: In the work it is proved that the development of enterprise should be irreversible, otherwise the enterprise will face with the negative phenomenon – crisis and won't be able to overcome it, and the process of management of enterprise development in such situations should be subject to constant adjustment. Therefore, the development management system of the company must be staged.

Key words: static state of industrial enterprise, dynamic state of industrial enterprise, enterprise development, enterprise development management, benchmark enterprise development management.